

Strategiset narratiivit Venäjän televisiossa

Irina Grigor

Aloitin väitöskirjatutkimukseni suunnilleen samoihin aikoihin kuin Ukrainan kriisi syttyi. Vanhempani asuivat pienessä kylässä lähellä Harkovaa, Ukrainan itäosassa. Kun vastakkainasettelu kärjistyi väkivaltaisiksi yhteenotoiksi lähellä vanhempieni asuinpaikkaa, en voinut pysähtyä, vaan se oli jatkuvasti ajatuksissani ja seurasin herkeämättä uutisia saadakseni lisätietoja. Aloitin tietysti Euroopassa sijaitsevista lähteistä, mutta huomasin pian, että ymmärrykseni konfliktista oli hyvin erilainen kuin mitä vanhempani puhuivat. Vanhempani kertoivat erilaista tarinaa ja olivat hyvin peloissaan. Heidän kauttaan aloin tutustua venäläisen median narratiiveihin Ukrainan kriisistä. Halusin tietää, miksi tarinaa kriisistä kerrottiin juuri tällä tavalla ja miksi se saavutti niin voimakkaan aseman vanhempieni kaltaisen venäjänkielisen väestön keskuudessa.

Aloitin tutkimukseni. Hyödynsin strategisten narratiivien teoreettista rakennetta. Valitsin tämän käsitteen, sillä konflikteista kerrotut narratiivit ovat monin tavoin tärkeämpiä kuin tosiasiat tai totuudet. Totuus tai pätevyys ovat tästä näkökulmasta katsottuna sosiaalisesti rakentuneita ja niitä rajoittaa tietyn yhteisön sisällä jaettu yleinen käsitys siitä, mikä voi olla totta (Hinck, Cooley & Kluver 2020). Narratiivi on siten tapa attribuoida merkityksiä tapahtumille ja kollektiiviset narratiivit vakiinnuttavat tapahtumien jaetut merkitykset (Boyce 1995; Taylor et al. 2002). Jaettu ymmärrys maailmasta auttaa meitä tulkitsemaan tekojamme ja muiden toimintaa tällä hetkellä hyväksytyjen arvojen, moraalinormien ja sosiaalisten kontekstien kannalta. Kollektiiviset narratiivit ovat erityisen tärkeitä, kun tapahtumat ovat monimutkaisia, epäselviä ja vaikeasti tulkittavia pelkästään loogisilla ja faktuaalisilla keinoilla (Soulter and Caussanel 2002), kuten sattuu poliittisessa kriisissä tai sodassa.

Narratiiveista tulee strategisia, kun niillä on tarkoitus vaikuttaa käsityksiin (Freedman 2006). Tätä varten strategiset narratiivit hyödyntävät yhteisössä jo vallitsevia ideoita ja tunteita. Tästä syystä emme yleensä tunnista strategisia narratiiveja yritykseksi vaikuttaa asenteisiin, vaan käsitämme ne ennemminkin ”tietyyssä kulttuurissa yleisesti järkeenkäyviksi ideoiksi” (Colley 2019, 47) tai ”osaksi asioiden luonnollista ja yleensä ottaen suotuisaa järjestystä” (Freedman 2013, 615). Tästä syystä poliittiset toimijat käyttävät strategisia narratiiveja

välineenä rakentaessaan tapahtumista tietyn version (Miskimmon and O’Loughlin 2017), joka loisi legitimizeettiä ja synnyttäisi julkista tukea heidän toiminnalleen ja päätöksilleen.

Nykyaikaisissa konflikteissa julkinen tuki sekä kotona että toiminta-alueella on ratkaisevan tärkeää. De Graaf et al. (2015, 5) on esittänyt, että ”sodassa menestymisessä on melkein aina kyse yhden tai useamman yleisön vakuuttamisesta tietystä todellisuuden ymmärryksestä”. Tästä näkökulmasta lienee asianmukaista mainita, että asennevaikuttamiseen tähtäävät toimet eivät rajoitu poliittisten johtajien lausuntoihin; sotilaallisten toimien julkinen hyväksyntä ansaitaan yleensä joukkotiedotuskanavien kautta. Tiedotusvälineet ovat siis välttämättömiä kriisien ja konfliktien aikana legitimizeetin rakentamisessa tai kieltämisessä.

Tästä päädyimme Venäjän televisioon ja erityisesti valtion valvomiin kanaviin *Pervyi kanal* ja *RT*, jotka muodostavat tämän väitöskirjan lähtökohdat. Venäjän mediaekologiassa perinteiset uutiskanavat ovat säilyttäneet keskeisen roolinsa hallitusmielisten narratiivien vahvistamisessa. Seuraavaksi esitän kaksi pääperustetta, jotka selittävät miksi näin on.

Ensinnäkin median ja vallan välistä suhdetta nyky-Venäjällä on usein luonnehdittu tiukalla valvonnalla, joka toteutetaan ohjaamalla median omistajia ja toimittajia taloudellisilla ja hallinnollisilla määräyksillä, varsinkin kun kyse on kansallisesta televisiosta (Dunn 2014; Hutchings and Rulyova 2009). Taloudellisten ja poliittisten tekijöiden erityinen vuorovaikutus luo ympäristön, jossa tiedotusvälineet näyttävät ”tottelevaisen lapsen” roolia (Vartanova 2013, 109), ja aiheuttaa ammatillisen journalismin rappeutumisen, mikä tapahtuu, kun joukkotiedotusvälineitä käytetään yhä kasvavassa määrin poliittisiin tarkoituksiin (Roudakova, 2017).

Toinen syy on television merkitys tietolähteenä suurimmalle osalle venäläisistä. Vuonna 2014, kun Ukrainan kriisi alkoi kehittyä, noin 90 prosenttia venäläisistä ilmoitti television pääasialliseksi tietolähteekseen (Levada Center 2014) ja 59 prosenttia mainitsi todennäköisesti luottavansa tietolähteeseensä (Levada Center 2016). Vaikka television katsojamäärät Venäjällä ovat vuoteen 2020 mennessä laskeneet 74 prosenttiin, televisio on edelleen hallitseva ja kaikkein laajimmalle levinnyt uutisväline ja nauttii suhteellisen korkeaa luottamusta – 48–57 prosenttia luottaa televisioon uutisaiheesta riippuen (Levada Center 2020).

Tutkimukseni päätavoitteena oli tutkia, kuinka televisiouutiset edistivät strategisia narratiiveja, joissa legitimoitiin osallistuminen konflikteihin, väkivalta ja ihmistappiot. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja kartuttaakseni olemassa olevaa tietoa strategisista narratiiveista valitsin kolme erillistä näkökulmaa. Ensimmäinen on vertaileva näkökulma, joka asettaa vastakkain kahdelle eri yleisölle – kotimaiselle ja kansainväliselle – tuotetut narratiivit. Siinä verrataan myös strategisia narratiiveja, jotka on rakennettu samalle yleisölle, mutta kahden eri konfliktin ympärille – sotilaallinen konflikti Itä-Ukrainassa ja sisällissota Syyriassa. Toinen on retrospektiivinen näkökulma, jossa tutkitaan narratiiveja paitsi niiden nykyisten sovellusten suhteen myös prosessina, joka on kehittynyt yli kaksi vuotta kestäneen jakson aikana. Kolmanneksi väitöskirjassa hyödynnetään hybridimediana näkökulmaa tutkittaessa valtamedian ja sosiaalisen median vuorovaikutusta.

Vaikka nämä kolme näkökulmaa käsittelevät strategisten narratiivien eri aspektoja, ne kaikki pyrkivät vastaamaan tutkimukseni keskeisimpään kysymykseen:

Kuinka Venäjän televisiouutiset kehittävät visuaalisesti Ukrainan kriisiin ja Syyrian sisällissotaan liittyviä strategisia narratiiveja?

Päätin keskittyä visuaalisiin materiaaleihin, sillä ensinnäkin visuaaliset aspektit ovat merkittävässä roolissa ihmisen merkityksenluontiprosesseissa (Barry 2005; Damasio 1999) ja toiseksi, koska ne edustavat kirjaimellisesti sitä, mitä me koemme televisiouutisina, tai vähintäänkin muodostavat olennaisen osan televisiouutisista. Useimmat meistä ovat luultavasti

kuulleet sanonnan, jonka mukaan yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Pohjimmiltaan se tarkoittaa, että monimutkaiset ja joskus moninkertaiset ideat voidaan välittää yhdellä ainoalla pysäytyskuvalla, joka ilmaisee niiden merkityksen tai olemuksen tehokkaammin kuin pelkkä sanallinen kuvaus.

Televisiouutisissa kuvat eivät kuitenkaan puhu yksin. Suunniteltuina biologisesti oikotieksi ihmisen kognitioon ne eivät pysty kommunikoimaan ja selittämään sosiaalisen ja poliittisen logiikan monimutkaisuutta. Kuvat saavat merkityksen sitä kautta, miten toimijat käyttävät ja kontekstualisoivat niitä. Se siirtää painopisteen kuvien sisällöstä siihen, mitä kyseinen sisältö representoi; toisin sanoen siihen, kuinka kuvat nähdään ja tulkitaan uutisissa suullisesti tai kirjallisissa kommentteissa. Siksi tässä väitöskirjassa keskitytään paitsi kuvien sisältöön myös – ja jopa ensisijaisesti – siihen, kuinka tapahtumat on representoitu, visualisoitu ja upotettu strategisen narratiivin kontekstiin ja tulkintakehykseen. Erityistä huomiota kiinnitetään ”kielen ja kuvien yhdistelmään, jonka avulla merkityksiä tuotetaan ja levitetään yhteisöissä” (Hutchison 2014, 4; Bleiker 2001).

Entä kuinka kuvat voivat viestiä narratiiveja? Tai tarkemmin – mikä rooli niillä on strategisten narratiivien kehittämisessä? Vieläkin tarkemmin – miksi niillä on valta vahvistaa strategisia narratiiveja? Se, että kuvat vangitsevat tunteita ja houkuttelevat niihin tai jopa aiheuttavat affektiivisen vastareaktion, ei ole uusi aihe akateemisessa kirjallisuudessa (Aday et al. 2005; Graber 1987, 1990; Perlmutter 2004; Pfau et al. 2006; Schlag 2018). Strategisten narratiivien käsite kuitenkin selittää, miksi jotkut kuvat liikuttavat meitä, kun taas toiset eivät aiheuta minkäänlaisia tuntemuksia. Kuvat, jotka yhdistävät strategisen viestin ajattelutapaamme ja ennen kaikkea siihen, mitä pidämme parempana itsenäamme, herättävät yleensä voimakkaita tunnevasteita (Kotilainen, 2011).

Kuvat voivat toimia sekä tunteiden representaatioina että ajureina (Schlag 2018, 211). Yhtäältä kuvat tekevät ahdistuksen ja ilon hetkiä näkyviksi muille; toisaalta ne ohjaavat huomiomme tiettyihin tapahtumiin tai aiheisiin ja liikuttavat meitä emotionaalisesti. Samaan aikaan kuvat edustavat yksilöiden tunteita ja symboloivat yhteisöjen emootioita. Emootiot eivät siis ole ainoastaan henkilökohtaisia vaan myös kollektiivisia (Mercer 2014). Kollektiivisena ilmiönä emootiot ovat poliittisia siinä mielessä, että ne toimivat arvottavina päätelminä ja sosiaalisina siteinä yhteisön jäsenten välillä (Fattah and Fierke 2009, 70; Nussbaum 1996, 35). Emootiot on siten juurrutettu strategisiin narratiiveihin, ja niiden sama tarkoitus on rakentaa jaettu tunne tapahtumista kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden käyttäytymisen muokkaamiseksi (Miskimmon et al. 2013, 19).

Tutkimuksessa vertailevasta näkökulmasta tehty empiirinen työ paljasti, että Ukrainan kriisistä kotimaiselle ja kansainväliselle yleisölle luoduissa narratiiveissa oli huomattava ero. Samaan aikaan kun RT valitsi esittää kriisin kansainväliselle yleisölle enimmäkseen vastakkainasetteluun perustuvalla strategisella narratiivilla ”Venäjä vs. länsi”, *Pervyi kanal* vetosi kotimaisen yleisön historialliseen muistiin ja painotti Venäjän ja Ukrainan henkisiä ja kulttuurisia yhteispiirteitä. RT käytti useammin kehyksiä, joissa länsi kuvattiin aggressiivisena sekaantujana, puolueellisena ja syyllisenä Ukrainan poliittisiin ja taloudellisiin ongelmiin sekä Venäjän ja Ukrainan suhteiden huonontumiseen. *Pervyi kanal* kuvasi Ukrainan epäonnistuneena valtiona, jota koettelivat kasvava fasismin uhka ja taloudelliset ongelmat.

Löytöni paljastivat myös, etteivät visuaaliset materiaalit välttämättä vastanneet teksti- ja äänikuvauksia, mikä oli ilmeisintä Euromaidania koskevassa uutisoinnissa, missä monien uutislähetysten otsikoissa ja kirjallisissa tai suullisissa kuvauksissa toistettiin narratiivia fasismin uhasta ja protestojien aiheuttamista järjestyshäiriöstä, vaikka kuvat esittivät rauhan-

omaisia mielenosoittajia ja hymyileviä ihmisiä. Tämä kutsuu meitä pohtimaan, mitä todella katsomme televisiosta ja hyväksymme uutisraporttien visuaaliseksi todisteeksi.

Vertailun näkökulmasta tutkin myös visuaalisia materiaaleja, joita *Pervyi kanal* käytti esittäessään strategisia narratiiveja Ukrainan sotilaallisesta konfliktista ja Venäjän puuttumisesta Syyrian sisällissotaan. Aineistosta käy ilmi, että Ukrainan kriisissä *Pervyi kanal*in visuaalinen raportointi keskittyi siviilien kärsimykseen. Uutisraporttien sanalliset kommentit ohjasivat näkemään visuaalisessa materiaalissa epäoikeudenmukaisen sodan Ukrainan hallituksen ja Ukrainan venäjänkielisen väestön välillä.

Syyrian konfliktin visuaalista raportointia hallitsivat kuvat Venäjän aseistuksesta, eikä kuvia kärsivistä siviileistä tai sodan väkivaltaisista seurauksista juurikaan esitetty. Toimitajien kommenteissa alleviivattiin Venäjän merkittävästi edistyneitä sotilaallisia valmiuksia ja yhä huomattavampaa asemaa sotilaallisena mahtina maailmassa. Siten aineisto paljasti, että *Pervyi kanal* käytti erilaisia vaikuttavia ärsykeitä uutisoidessaan Ukrainan konfliktista ja Syyrian sodasta. Ukrainan konflikti heijastettiin ankkuroituna myötätuntoon Itä-Ukrainan venäjää puhuvaa väestöä kohtaan, mutta Syyrian sota kehystettiin lietsomaan kansallisen ylpeyden tunnetta keskittymällä Venäjän voimaan poliittisena ja sotilaallisena suurvaltana. Tällä tavoin tutkimus laajentaa teoreettista ymmärrystämme sodan representaatiosta mediassa ja erityisesti siitä, kuinka muuttuva poliittinen konteksti vaikuttaa siihen, mitä identiteettejä esitetään ja tehostetaan vetoamalla erilaisiin tunteisiin.

Retrospektiivista näkökulmaa on käytetty osoittamaan strategisen narratiivin transformatiota tietyn ajanjakson kuluessa. Tutkin, kuinka venäläiset televisiouutiset purkivat narratiivin, jossa ukrainalaiset esitettiin lämpimästi ”veljinä”, sijoittamalla heidät kuvitellun sosiaalisen todellisuuden piiriin, jossa ukrainalaiset edustavat uhkaavaa ”toista”. Löytöjeni valossa *Pervyi kanal* manipuloi ukrainalaisten representaatiota vetoamalla erityisesti yleisön kulttuurisiin, historiallisiin ja henkisiin arvoihin.

Vielä ennen Euromaidania ukrainalaisia kuvattiin ”pikkuveljeksi”, joka oli riippuvainen Venäjän kaitsennasta ja tuesta, mutta jolla oli yhteinen alkuperä ja arvot. Tämän kuvan muuttuminen alkoi narratiivilla petoksesta, jossa kaikki poliittiset valinnat, jotka eivät suosineet Venäjää, tulkittiin järjettömiksi tai harhaanjohtaviksi. Ukrainan poliittisen valinnan irratiolaisuus ei kuitenkaan voinut olla riittävä perustelu sille, että kotimainen yleisö saataisiin tukemaan Venäjän hallituksen päätöstä lähettää joukkoja Krimille ja tukea Itä-Ukrainan sotaa. Tätä varten turvaututtiin erityiseen narratiiviin, joka loi todellisen uhan tunteen. Uhan tunnetta korostettiin keskittämällä fokus yhtämittäisesti tiettyjen radikaalien ryhmittymien väkivaltaisuuteen ja demonisoimalla nuo ryhmät. Jo hyvin tutuksi tullut fasismin kuva tarjosi oikotien haluttuun yleisön vastakaikuun. Viittaamalla jatkuvasti fasismiin, käyttämällä toisen maailmansodan muistoja herättäviä sanoja ja musiikkia sekä esittämällä natsien rikoksia käsitteleviä dokumentteja – kaikkea tätä uutislahetysten aikana – *Pervyi kanal* korvasi uutisissaan raportit Ukrainan alkuperäisestä aikomuksesta kehittää läheisempiä suhteita Euroopan unioniin narratiivilla, jossa Ukraina kääntyi pois Venäjältä tukeakseen fasismia.

Hybridimedien näkökulmasta tutkin, miten hallitsevia strategisia narratiiveja haastettiin internetissä. Venäjän mediaympäristössä perinteiset toimijat kuten kansalliset tiedotusvälineet ovat hallitsevassa asemassa. Tämä luo Venäjälle pohjan käyttää strategisia narratiiveja aseena ideologisessa vastakkainasettelussa. Internet tekee yleisön vakuuttamisen tai jopa yleisön pitämisen valtakunnan rajojen sisäpuolella haastavaksi. Tutkimukseni tarjoaa todisteita siitä, että suositun tietolähteen esille tuomia strategisia narratiiveja on jatkuvasti tuettava uusilla kiinnostavilla tarinoilla keskustelun herättämiseksi ja yleisön huomion pitämiseksi aiheessa.

*Pervyi kanal*in journalistisesti epäilyttävien tarinoiden voidaan siten nähdä ensisijaisesti tukevan strategisia narratiiveja, vetoavan tunteisiin ja ”hämärtävän” rajaa toden ja epätoden välillä. Toisin sanoen niiden tehtävä on muodostaa konteksti, jossa muita viestejä voidaan välittää helpommin (Bouwmeester 2017; Pomerantsev 2014; Oates 2014).

Yhteenvetona haluaisin korostaa, että strategiset narratiivit näyttävät monimutkaisena, monitahoisena ilmiönä ja dynaamisena rakenteena, jota modifioidaan jatkuvasti muuttuvien poliittisten tarkoitusten ja olosuhteiden mukaan.

Englannista kääntänyt **Riku Toivola**

MA Irina Grigorin väitöskirja *Weaponized News: Russian Television, Strategic Narratives And Conflict Reporting* tarkastettiin Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa 30.10.2020. Vastaväittäjänä toimi dosentti Katja Lehtisaari (Tampereen yliopisto) ja kustoksena professori Mervi Pantti.

Lähteet

- Aday S., Livingston S. and Herbert M. (2005), Embedding the truth: A cross-cultural analysis of objectivity and television coverage of the Iraq War. – *The Harvard International Journal of Press/Politics* 10(1): 3–21. DOI: <https://doi.org/10.1177/1081180X05275727>.
- Barry A. M. (2005), Perception theory. – Smith K, Moriarty S, Barbatsis G and Kenney K (eds), *Handbook of visual communication*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 45–62.
- Bleiker R. (2001), The aesthetic turn in international political theory. – *Millennium: Journal of International Studies* 30(3): 509–533. DOI: <https://doi.org/10.1177%2F03058298010300031001>.
- Bouwmeester H. (2017), Lo and behold: let the truth be told – Russian deception warfare in Crimea and Ukraine and the return of ‘Maskirovka’ and ‘reflexive control theory’. – Ducheine PAL and Osinga FPB (eds), *Netherlands Annual Review of Military Studies 2017. Winning Without Killing: The Strategic and Operational Utility of Non-Kinetic Capabilities in Crises*. The Hague: Springer, 125–153. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-94-6265-189-0>.
- Boyce M. E. (1995), Collective centring and collective sense-making in the stories and storytelling of one organization. – *Organization Studies* 16(1): 107–137. DOI: <https://doi.org/10.1177/017084069501600106>.
- Colley T. (2019), Strategic narratives and war propaganda. – Baines P., O’Shaughnessy N. and Snow N. (eds), *The Sage Handbook of Propaganda*. Thousand Oaks, CA: Sage, 38–54.
- Damasio A.R. (1999), *The Feelings of What Happens*. New York: Harcourt Brace.
- De Graaf B., Dimitriu G. and Ringsmose J. (2015), *Strategic Narratives, Public Opinion and War: Winning Domestic Support for the Afghan War*. London: Routledge.
- Dunn J.A. (2014), Lottizzazione Russian style: Russia’s two-tier media system. *Europe-Asia Studies*, 66(9): 1425–1451. DOI: 10.1080/09668136.2014.956441.
- Fattah K. and Fierke K.M. (2009), A clash of emotions: the politics of humiliation and political violence in the Middle East. – *European Journal of International Relations* 15(1): 67–93.
- Freedman L. (2006), *The Transformation of Strategic Affairs*. London: Routledge.

- Freedman L. (2013), *Strategy: A History*. New York: Oxford University Press.
- Graber D.A. (1987), Television news without pictures? – *Critical Studies in Mass Communication* 4(1): 74–87. DOI: <https://doi.org/10.1080/15295038709360115>.
- Graber D.A. (1990), Seeing is remembering: How visuals contribute to learning from television news. – *Journal of Communication* 40(3): 134–156. Available at: https://www.libs.uga.edu/reserves/docs/scanner%20pc%20shelter/ill%20scans/3_21_2019/graber_seeing_is_remembering.pdf (accessed 30 April 2020).
- Hinck R.S., Cooley S.C. & Kluver R. (2020), *Global Media and Strategic Narratives of Contested Democracy: Chinese, Russian, and Arabic Media Narratives of the US Presidential Election*. Routledge.
- Hutchings S. and Rulyova N. (2009), *Television and Culture in Putin's Russia: Remote control*. Routledge.
- Hutchison E. (2014), A global politics of pity? Disaster imagery and the emotional construction of solidarity after the 2004 Asian tsunami. – *International Political Sociology* 8(1): 1–19. DOI: <https://doi.org/10.1111/ips.12037>.
- Kotilainen N.K. (2011), Humanitarian soldiers, colonialised others and invisible enemies: visual strategic communication narratives of the Afghan War. – *The Finnish Institute of International Affairs Working Paper* 2011, No. 72. Available at: <https://www.files.ethz.ch/isn/132536/wp72.pdf> (accessed 30 April 2020).
- Levada Center (2014), Rossijski media-landšaft: televideni, pressa, internet [Russian media landscape: television, press, internet and social media]. Report by Volkov Denis and Goncharov Stepan. Available at: https://www.levada.ru/old/sites/default/files/levada_report_media_0_0.pdf (accessed 30 April 2020).
- Levada Center (2016), Televide ostaetsja osnovnym istochnikom om novos [Television continues to be the main news source]. Available at: <https://www.levada.ru/2016/08/12/televidenie-ostaetsya-sistem-istochnik-om-novostej/> (accessed 30 April 2020).
- Levada Center (2020), Rossijski media-landšaft 2020 [Russian media landscape 2020]. <https://www.levada.ru/2020/04/28/rossijski-medialandshaft-2020/>
- Mercer J. (2014), Feeling like a state: social emotion and identity. – *International Theory* 6 (3): 515–535. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1752971914000244>.
- Miskimmon A., O'Loughlin B. and Roselle L. (2013), *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. New York: Routledge.
- Miskimmon A. and O'Loughlin B. (2017), Russia's narratives of global order: great power legacies in a polycentric world. – *Politics and Governance* 5(3): 111–120. DOI: <https://doi.org/10.17645/pag.v5i3.1017>.
- Nussbaum M. (1996), Compassion: the basic social emotion. *Social Philosophy and Policy* 13(1): 27–58. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0265052500001515>.
- Perlmutter D.D. (2004), Photojournalism and foreign affairs. – *Orbis* 49(1): 109–122. Available at: <http://www.davidperlmutter-research.com/wp-content/uploads/2013/09/2005-Perlmutter-PHOTOJOURNALISM-AND-FOREIGN-AFFAIRS-Orbis-49-1-2005.pdf> (accessed 30 April 2020).
- Pfau M., Haigh M., Fifrick A., Holl D., Tedesco A., Cope J., Nunnally D., Schiess A., Preston D., Roszkowski P. and Martin M. (2006), The effects of print news photographs of the casualties of war. – *Journalism Quarterly* 83(1): 150–168. DOI: <https://doi.org/10.1177%2F107769900608300110>.
- Roudakova N. (2017), *Losing Pravda: Ethics and The Press in Post-Truth Russia*. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: [10.1017/9781316817117](https://doi.org/10.1017/9781316817117).
- Schlag G. (2018), Moving images and the politics of pity: a multilevel approach to the interpretation of images and emotions. – Clément M. and Sangar E. (eds), *Researching Emotions in International Relations*. London: Palgrave Macmillan, pp.209–230.
- Soulier E. and Caussanel J. (2002), Narrative tools to improve collaborative sense-making. AAAI Technical Report WS-02-09. Available at: <https://www.aaai.org/Papers/Workshops/2002/WS-02-09/WS02-09-02.pdf> (accessed 30 April 2020).
- Taylor S.S., Fisher D. and Dufresne R.L. (2002), The aesthetics of management storytelling: a key to organizational learning. *Management Learning* 33(3): 313–330. DOI: <https://doi.org/10.1177/1350507602333002>.
- Vartanova E. (2013), *Postsovetskie transformatsii rossijskih SMI i žurnalistik* [Post-Soviet Transformations of the Russian Media and Journalism]. Moscow: MediaMir.